

Leonardo da Vinci, 'Een oude en een jonge man in profiel'. Voor de jonge man stond volgens een aantal kunsthistorici Salaì model. © rr

een voorbeeld: deze paus zou orgieën met tientallen prostituees hebben georganiseerd. De Roos studie bewijst dat dat allemaal slechts veronderstellingen zijn. Slechts van één ding kon de paus beschuldigd worden: hij zorgde ervoor dat enkele familieleden hoge posten kregen. Waarom zwijgt iedereen de studie van De Roo dood? Er zijn amper exemplaren van zijn boek te vinden. Zelfs in de grootste bibliotheek van de wereld, de Library of Congres in Washington, is het werk niet te vinden. Wij hebben slechts zeventien exemplaren kunnen traceren. In andere boeken over paus Alexander, de Borgia's of de periode waarin zij leefden, wordt amper naar De Roo verwezen. Dat is absurd, want volgens ons is het een standaardwerk. Wij hebben een exemplaar gevonden en het staat op onze site, zodat iedereen het kan raadplegen.'
[*www.attomelani.net — jv*]

Los van de controverse hebben jullie je wel geamuseerd met het schrijven van dit boek.
Sorti: 'Het was heerlijk om in de huid van die schelm te kruipen en hem het verhaal op zijn manier te laten vertellen. Hij werd door zijn vader op tienjarige leeftijd aan Leonardo toevertrouwd, en Leonardo heeft hem een aantal keer getekend. Wellicht was hij ook een informant voor een aantal hoge heren, onder meer de toenmalige hertog van Milaan. Ook wilden wij het beeld van Leonardo Da Vinci als homo universalis van de renaissance wat bijstellen. Hij was eerder traag, wispelturig en zat altijd krap bij kas. Ook genieën zijn maar gewone mensen.'

in Italië'

De zoon van Leonardo

Salaì is de geadopteerde zoon en geliefde assistent van Leonardo da Vinci. Hij heeft een geheime opdracht: zijn vader en mentor bespioneren.

JOHN VERVOORT

Zoals ongeveer elke historische thriller sinds Umberto Eco's *De naam van de roos* begint *De twijfel van Salaì* met een mystificatie. In een bibliotheek in de buurt van Milaan hebben Monaldi & Sorti een pakket brieven gevonden van Salaì, de adoptiefzoon van Leonardo da Vinci. De brieven zijn verzonnen, maar alles wat ze Salaì laten neerpennen, is gebaseerd op uitvoerig bronnenonderzoek. Daarvan getuigt de ruim tachtig bladzijden lange verantwoording waarin ze in detail beschrijven waar Salaì's beweringen vandaan komen.
Salaì heette eigenlijk Giangiacomo Caprotti en leefde van 1480 tot 1526. Zijn bijnaam betekent zoveel als 'duiveltje'. Sommige biografen beweren dat Salaì de minnaar van Leonardo was. Wat vaststaat, is dat hij het manusje-van-alles en de manager avant la lettre van Da Vinci was. Tegelijk profiteerde hij van Da Vinci, stal van hem en leefde op diens kosten.
Samen gaan ze in 1501 naar Rome, zogezegd omdat Leonardo de antieke kunst wilde bestuderen. In het opzet van Monaldi & Sorti heeft Da Vinci een geheime agenda. Er wordt een complot gesmeed tegen paus Alexander VI, de beruchte paus van de Borgia's, die zich allesbehalve devoot zou gedragen. De complotteurs wonen binnen de muren van het Vaticaan. Het duurt niet lang of Da Vinci en Salaì bevinden zich in het centrum van de machinaties.
Op zijn beurt bespioneert Salaì zijn vader, door hem steevast 'Lionardo' genoemd. De brieven die hij schrijft, zijn gericht aan zijn onbekende Meester, die wel eens Machiavelli zou kunnen zijn. De verslagen van hun wedervaren zijn geschreven in een sappig en zelfs boers dialecttaaltje, doorspekt met taalfouten, kromme zinnen en doorhalingen. Het portret van het grote renaissancegenie Da Vinci wordt in deze brieven behoorlijk bijgesteld. Hij lijdt de hele tijd aan denkbeeldige ziekten en zit voortdurend in geldnood. Hij is snauwerig en kort aangespannen, maniakaal bezig met zijn kunst en tegelijkertijd wereldvreemd en naïef.
De twijfel van Salaì is geschreven met een duidelijke missie. Niet alleen willen Monaldi & Sorti de naam van de 'infame' Borgiapaus zuiveren, zij willen vooral de talloze luie historici ontmaskeren die in hun ogen zonder enige zin voor kritisch bronnenonderzoek allerlei stellingen poneren. Zo onderzoeken zij de beroemde dagboeken van Johannes Burckhard, de machtige ceremoniemeester van de paus. Het boek liegt over de orgieën en andere uitspattingen van de paus.
Los daarvan is *De twijfel van Salaì* een amusante historische roman die van de lezer wel wat beslagenheid vraagt, maar niettemin een levendig portret schildert van Rome rond 1500.
Sommigen zullen moeite hebben met de afwijkende stijl waarin de brieven zijn geschreven, maar de vertaler heeft zijn best gedaan om het boerse taaltje van Salaì op een geloofwaardige manier over te zetten. Spannend is het boek niet echt, maar dat Monaldi & Sorti hun huiswerk hebben gemaakt, kan niemand ontkennen.

MONALDI & SORTI
De twijfel van Salaì.
Vertaald door Jan van der Haar, De Bezige Bij,
416 blz., 18,90 €.
★★★☆

